

مروری بر تدوین پیش‌نویس اصول ایمنی آزمایشگاهی و کارگاهی شاعا

دکتر محمدحسین رسولی‌فرد

رئیس آزمایشگاه مرکزی دانشگاه زنجان

بررسی آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های موجود بر اساس یک الگوی مشخص و ارزیابی صحیح آنها از مهمترین بخش‌های ارتقای ایمنی آزمایشگاهی می‌باشد. طراحی چک لیست‌های استاندارد علاوه بر آگاه‌سازی مدیران و استفاده‌کنندگان از محیط‌های آزمایشگاهی قادر خواهد بود راهکارهای مناسبی در قالب نظریه‌های کارشناسی ارائه دهد. اطلاعات این چک لیست‌ها در بررسی وضعیت موجود و ارائه راهکارهای مناسب بسیار راهگشا می‌باشد. در این راستا اقدام به تهیه چک لیست‌های مورد نیاز گردید که کارآیی آنها در دوره استفاده آموزشی بیشتر مشخص خواهد شد.

آموزش ایمنی برای کاربران محیط‌های آزمایشگاهی و کارگاهی در سطوح مختلف ضروری بوده و تربیت نیروهای متخصص از اساسی‌ترین اقدامات دفاتر و مسئولان ایمنی دانشگاهی می‌باشد و این امر برای افرادی که زمان طولانی‌تری در محیط‌های آزمایشگاهی و کارگاهی سپری می‌نمایند از اهمیت بیشتری برخوردار است. به عنوان مثال اجرای دوره‌های آموزشی برای دانشجویان مقاطع تحصیلات تکمیلی قبل از تصویب پیشنهاد پژوهشی می‌تواند مؤثر واقع گردد. گنجاندن درس ایمنی آزمایشگاهی در سرفصل دروس دوره‌های کارشناسی رشته‌های مرتبط هم بسیار کارگشا خواهد بود و تصویب این درس در برنامه درسی رشته شیمی نویدبخش این مهم می‌باشد.

در محیط‌هایی که هر یک از اجزاء سازنده آن دارای اهمیت می‌باشد داشتن الگوهای صحیح کاری مهم است لذا ضوابط استاندارد و کاربردی ابزاری کارآمد در جهت افزایش ایمنی آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها می‌باشد. شناخت این ضوابط، بررسی موارد موجود و استفاده از تجربیات دانشگاه‌ها در طراحی و آماده‌سازی این ضوابط بسیار مؤثر می‌باشد. لازم به توضیح است در کنار این ضوابط وجود افرادی پی‌گیر و تأثیرگذار در قالب مدیران ایمنی دانشگاهی از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است.

قالب‌بخشی به این امر موضوعی پراهمیت و نیازمند پی‌گیری مستمر و مداوم است. موضوع ایمنی آزمایشگاهی با همت دفتر حمایت و پشتیبانی امور پژوهش و فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری آغاز و با جدیتی فراوان در حال پی‌گیری است و امید است در آینده شاهد پیشرفت‌های چشمگیر در این زمینه باشیم.

سلامتی، محیط زیست و ارتقای ایمنی محیط‌های کاری از جمله وظایف هر سیستم پویا و کارآمد می‌باشد. دانشگاه، مراکز آموزشی و پژوهشی دارای ماهیتی پژوهش محور، ابداعی و نو می‌باشند. با توجه به اینکه محور اصلی در این مراکز افراد، پژوهشگران و دانشجویان و در مراحل بعدی ابزارها می‌باشند که از دیدگاه ایمنی و سلامت اهمیت مورد اول به مراتب بیشتر از دیگری است، لذا افزایش ایمنی آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها دارای اهمیت مضاعف بوده و ضرورتی انکارناپذیر است. ایجاد شیوه‌ها و دستورالعمل‌های مناسب و کاربردی باعث افزایش ضریب ایمنی و ایجاد محیط‌هایی امن با طول عمر مناسب محیط کار و دستگاه‌ها خواهد شد. در این راستا دفتر حمایت و پشتیبانی امور پژوهش و فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اقدام به ایجاد شورای ایمنی آزمایشگاهی و کارگاهی نموده است. این شورا جهت افزایش اطلاعات و ایجاد الگوی مشخص و عملیاتی نمودن این مهم اقدام به اجرای طرحی با محوریت ایمنی آزمایشگاهی و کارگاهی نموده که در ادامه نگاهی گذرا به آن خواهیم داشت.

موفقیت هر طرح وابسته به استفاده صحیح از اطلاعات و تجربیات دیگرانی است که این راه را از قبل رفته و دارای تجربیاتی ارزشمند می‌باشند. لذا در ابتدا ضمن بررسی وضعیت فعلی دانشگاه‌ها اقدام به جمع‌آوری اطلاعات و منابع موجود گردید. اطلاعات مدون دفاتر ایمنی، بهداشت و محیط زیست (HSE) در دانشگاه‌های بین‌المللی و پیشرفته راه‌گشای مناسبی می‌باشد. لازم به تأکید است مرور دستورالعمل‌ها و قوانین مصوب مورد استفاده این دانشگاه‌ها می‌تواند تأثیر مناسبی در ادامه کار داشته باشد. بررسی موارد حقوقی و آیین‌نامه‌هایی که ضمن ایجاد الگوهای کاری و اجرایی مناسب با هدف افزایش ضریب ایمنی آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها باعث تشویق دانشگاه‌ها شود ضرورتی انکارناپذیر است. در این راستا در سال گذشته دستورالعمل شورای ایمنی، بهداشت و محیط زیست در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مصوب و معیار کار بسیاری از دانشگاه‌ها قرار گرفت. حال داشتن تعریف‌هایی صحیح همانند دانشگاه سبز و تشویق دانشگاه‌ها در این جهت می‌تواند مورد توجه قرار گیرد.

